HØJBY nyt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2011 Nr. 3
Kærlighed, Ære og Magt

Af: Paul Georg Pedersen, formand for Højby Lokalhistoriske Arkiv.½

Den 24. juli 1599 fødtes på Lindvedgård et barn af datteren på Egeskov, Rigborg Brockenhuus.

Ved Christian IV`s Hof

Faderen til barnet, Frederik Holgersen Rosenkrantz til Rosenvold, der i forbindelse med Christian IV`s kroning i 1596 var blevet udnævnt til kammerjunker og kongens personlige rådgiver, viste sig snart uundværlig som mellemmand mellem Christian IV og Rigsrådet. Det Rigsråd, der med skiftende medlemmer havde styret landet fra, at Christian IV som barn i 1588 var blevet indsat som konge. Frederik Rosenkrantz fortryllede alle med sin elskværdighed og intelligens. Ikke mindst kongen var helt forgabt i ham og måtte have ham med overalt, hvor han færdedes.

Året efter, da Christian IV gifter sig med den unge tyske fyrstedatter Anna Katrine af Magdeburg, blev der ansat en flok unge adelskvinder til dronningens opvartning. Én blev dog først ansat året efter i 1598. Hun var datter af lensmanden på Nyborg Slot, Laurits Brockenhus, ejer af godserne Bramstrup og Egeskov. Og hos denne Brockenhus var det at kongen og hans stab i april 1598 overnattede, efter at de om dagen havde taget turen tværs over Fyn.

Uheld under middagen

Det var her Frederik Rosenkrantz mødte sin skæbne:

Under middagen om aftenen denne forårsdag i 1598 hjalp et par af lensmandens smukke unge døtre til ved serveringen for det kongelige selskab. På et tidspunkt under serveringen var én af dem uheldig at tabe et stykke kød ned i skødet på Frederik Rosenkrantz. Og inden hun med blussende kinder og en våd serviet havde fået renset pletten af hans bukser, havde han forelsket sig så hovedkuls, at han, hvis han ikke var kommet i tanker om, at han allerede var forlovet, ville havde friet til hende på stedet.

Den unge pige var den 19-årige Rigborg Brockenhus fra Egeskov.

Frederik Rosenkrantz nøjedes i første omgang med at få den unge dronning til at ansætte Rigborg som sin hofdame.

Forviklinger og skandale

Men hvad med hans forlovede? På de tider var det jo ikke god latin for en adelsmand/kvinde at bryde en trolovelse, hvilket var meget vanærende for begge familier, ja faktisk så slemt, at det ikke lod sig gøre. Men forholdet mellem de to, Rigborg og Frederik, udviklede sig ved hoffet til en stormende forelskelse, hvor de nu sås dagligt og ikke under nogen omstændigheder kunne blive fra hinanden.

Og som datiden skriver – "da hun var meget ung og måske endnu ej kendte kærlighedens magt, kom de hverandre for nær, så at hun af en hændelse nedkom med en søn 1599 på Lindvedgård hos hendes moster Elsebe Skram, der var gift med Ove Bille". Mødrene på begge sider havde nogen tid inden fødslen skrevet sammen om, hvad de dog skulle gøre. Karen Skram på Egeskov, Rigborgs moder, var klar over, at hendes mand ville blive aldeles ude af sig selv af raseri og kunne finde på det værste. Han var en ubehersket og voldsom natur og havde været i adskillige konflikter, havde sågar et kvindemord på samvittigheden. Og faderen fór virkelig voldsomt frem, da han blandt sin hustrus breve fandt ud af Rigborgs nedkomst på Lindvedgård, og hans voldsomme sind tog intet hensyn til, at det dog var hans egen datter. Trods faderens harme beskyttede Ove Bille på Lindvedgård Rigborg, indtil hun blev dømt til livsvarigt fængsel, og han måtte udlevere hende til svogeren på Egeskov. Man skulle jo ellers tro, at det kunne have været klaret med, at de to unge havde giftet sig, men Rigborgs fader var aldeles ikke indstillet på en så mindelig afgørelse. Den for ham og hans familie tilføjede æreskrænkelse skulle offentligt afvaskes ved dom.

Tab af ære og anseelse

Rosenkrantz blev stævnet af både Rigborgs fader, der ved dom kendte ham æreløs, og af Christian IV, der dømte ham til at miste to fingre og ligeledes erklærede ham æreløs, og for Rigborg Brockenhus`s vedkommende skulle hendes værge, faderen, "hende nu straks i hendes levetid lade indsætte og hende uden al vold i fængsel forvare".

Dommen mildnet

Rosenkrantz fik dog ved kongens nåde dommen formildet til landflygtighed, hvorefter han gik i ungarsk tjeneste med alle sine fingre

i behold for at kæmpe mod tyrkerne. Året efter, 18. august 1602, omkom Frederik Rosenkrantz ved et ulykkestilfælde i Mähren, 28 år gammel da han ville adskille to duellanter. Han blev begravet i Teinkirken i Prag.

Muret inde i 5 år

Ingeborgs fader, Laurits Brockenhus, kunne være tilfreds, han havde fået hævn! Men også datteren forfulgte han til det yderste. Hun blev virkelig efter lovens påbud »indemuret«, som det kaldtes.

Rigborg Brockenhus blev af faderen personligt afhentet på Lindvedgård og beordret indemuret i et værelse på "Egeskov", dog med en pige til opvartning, og hvor hun gennem et hul i væggen fik sin mad rakt ind til sig, og med omgivelserne havde hun i denne lange tid ingen forbindelse. At moderen er gået i forbøn for sin datter, kan man slutte deraf, at næppe havde hendes mand lukket sine øjne på Bramstrup i 1604, før datteren blev løsladt af sit fængsel, hvor hun havde siddet i 5 lange år. Efter moderens død i 1625 fik Rigborg af sine søskende i arvepart tildelt Nybøllegård i Hillerslev sogn i Svendborg amt.

Atter fri og lidt oprejsning

Her levede hun nu under navnet fru Rigborg til sin død i 1641, elsket og agtet af alle.

Den daværende biskop i Odense, Hans Michelsen, omtalte hende stedse med megen agtelse. Hun nåede også at opleve den glæde, at hendes søn, der i dåben var kaldt Holger Frederiksen, i 1624 modtog kongelig stadfæstelse på et brev, som de Rosenkrantzer havde givet ham, "at han måtte holdes for en ægte Rosenkrantz", ja, og aldeles mod tidens skik og brug, arve sin faders godser Rosenvold og Stjernholm.

Holger Frederiksen Rosenkrantz blev i øvrigt siden en dygtig officer og stamfader til de norske Rosenkrantzer på Rosendal.

Ingen beviser!

Christian IV´s iver for at fremskaffe brevet fra de Rosenkrantzer, ligesom hans stadfæstelse heraf, så sønnen tog arv uden at være lyst i kuld og køn, gav den mistanke ny næring, der udpegede kongen som fader til hendes søn, og som den, der havde fået Frederik Rosenkrantz til at påtage sig fadderskabet. Herom kan dog intet bevises. Laurits Brockenhus delte dog vist den gængse mening i så henseende. På anden måde kan det svar vist ikke opfattes, som han gav kongen, da denne, efter jomfru Rigborgs nedkomst, bad om nåde for hende hos den fortørnede fader: "Så har kongen vel selv været fader til barnet!" – Dertil svarede kongen kort: "Det skal vi lægge os fra!"